

УДК 338.62

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА*Фоменко А. В.*

Удосконалено методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств, що ґрунтується на логічній структуризації зазначеного процесу. Обґрунтовано оптимальний структурно-методичний комплекс етапів ефективного формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств. Запропонована концептуальна модель методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства, яка систематизує у собі теоретичний, методичний, аналітичний та концептуальний блоки.

Ключові слова: фінансова безпека, потенціал, комплекс етапів, організаційно-управлінський потенціал, підприємство.

В умовах мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства можливість отримання максимальних фінансових результатів діяльності підприємств підвищується за умов використання методів та концепцій формування потенціалу фінансової безпеки. Підприємство – це відокремлений цілісний, виробничо-господарюючий організм, в якому передбачено соціальну, техніко-технологічну, виробничу, а також організаційно-адміністративну єдність та фінансово-економічну самостійність серед існуючих конкурентів в ринковій економіці. Формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки – системний процес управління підприємством, процес передбачення майбутнього, розробки та обґрунтування цілей, визначення найкращих методів і способів їх досягнення при ефективному використанні усіх складових організаційної структури підприємства, з метою отримання результатів відповідно умовам середовища, в якому воно здійснюється. Суттєвим фактором зниження ефективності управління є відсутність дієвих концепцій та прикладних методів в вітчизняній економічній науці, які б удосконалили процес управління розвитком суб'єкта господарювання та підвищили його прибутковість як в короткостроковому, так і в перспективному періоді.

У сучасній швидкоплинній ринковій ситуації неможливо досягти високого рівня фінансової безпеки на підприємстві без концепції формування потенціалу фінансової безпеки та планування конкретних дій щодо досягнення стратегічних цілей функціонування та розвитку підприємства. За таких умов у загальній стратегії розвитку підприємства важливе місце належить формуванню організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки суб'єкта господарювання з урахуванням можливих змін зовнішнього середовища та зіставлення їх із потенційними можливостями підприємства. Для визначення потенційних організаційно-управлінських можливостей суб'єкта господарювання та врахування впливу на них мінливості зовнішнього середовища необхідним є створення інформаційної бази щодо наявних та потенційних організаційно-управлінських ресурсів фінансової безпеки. Якість зазначеної інформації прямо пропорційно залежить від якості та обґрунтованості методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства.

Аналіз теоретичних напрацювань в галузі фінансової безпеки свідчить про незначну кількість наукових доробок відносно забезпечення максимального рівня фінансової безпеки підприємства шляхом ефективного формування її організаційно-управлінського потенціалу. На необхідності дослідження питань методичного забезпечення фінансової безпеки підприємств наголошують Горячева К., Демчишин М. Я., Єрмошенко М. М., Єрмошенко А. М., Мойсеєнко І. П., Чистоклетов Л. Г. [1 - 4]. Проблеми методичного забезпечення формування та оцінки потенціалу підприємства розкриті у роботах Ареф'єва С.О., Лапина Е. В., Михайленка В. М. та інших [5 - 6]. Теоретичні аспекти методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства та особливості аналітичної обробки показників рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки залишаються поза увагою науковців, що підтверджує доцільність здійснення дослідження.

Високо оцінюючи вклад вчених-економістів у вирішення теоретичних і методичних аспектів формування та забезпечення потенціалу фінансової безпеки підприємства, слід вказати на необхідність подальшого розвитку методичної бази, зокрема формалізації методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу.

Метою статті є розробка та наукове обґрунтування методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства.

Формування потенціалу будь-якого об'єкту представляє собою створення чи вдосконалення об'єкта таким чином, щоб властивості кожного з функціональних елементів потенціалу забезпечували максимальну ефективність використання властивостей усіх інших елементів, викликаючи у загальній сукупності синергетичний ефект з урахуванням мінливості зовнішнього та внутрішнього середовища.

Віддаючи належне науковим доробкам вчених-економістів відносно питань формування потенціалу фінансової безпеки підприємств, необхідно відмітити наукову думку О. О.Тимошенко [7], відповідно до якої потенціал фінансової безпеки розглядається як певний контур, що окреслюється сукупністю контурів критичних зон та кордонів. При цьому, найвища ступінь безпеки досягається коли всі параметри потенціалу знаходяться в межах допустимих контурів своїх критичних зон, а за контурами критичних зон, підприємство втрачає здатність до гнучкості, конкурентоспроможності, стійкості, гармонійного поступу, може стати об'єктом ворожого поглинання. Структурна інтерпретація формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки на основі встановлення взаємозв'язку елементів категоріального апарату представлена на рис. 1.

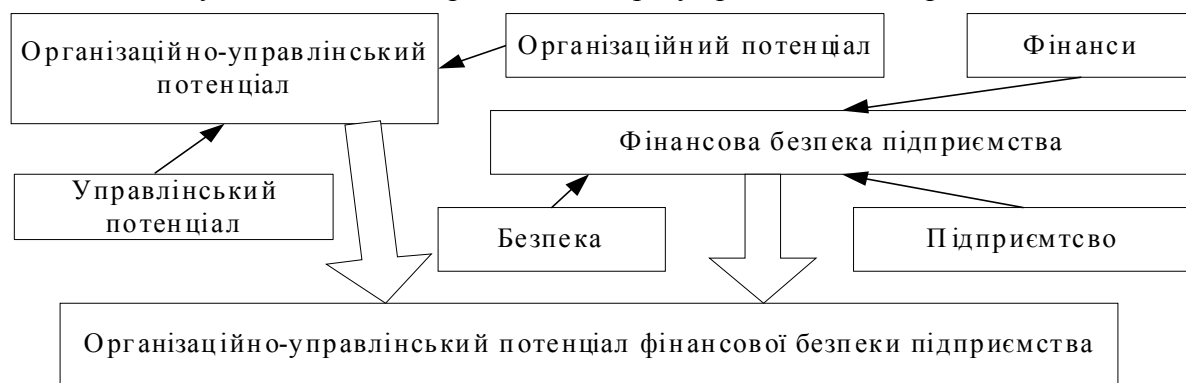
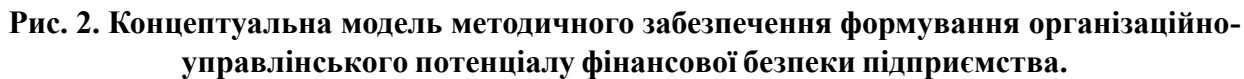

Рис. 1. Формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства

Виходячи з рис. 1, можна стверджувати, що формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки зосереджується безпосередньо на виявленні та розвитку комплексу можливостей та здатності організаційних та управлінських ресурсів забезпечувати ефективне формування, використання та розподіл фінансових ресурсів за для реалізації та захищеності інтересів і потреб підприємства в поточному та перспективному періодах на усіх рівнях фінансових відносин.

Для конкретизації сутності методичного забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства, доцільно уточнити зміст понять «метод», «методика», «методичне забезпечення». Метод (від грец. „шлях через”) – це систематизована сукупність кроків, дій, які необхідно здійснити для вирішення поставлених завдань, або досягнення поставленої цілі. Сукупність однорідних методів прийнято вважати методичним підходом. Методика – конкретизація методу у формі інструкцій, правил, дій, чіткого опису способів існування [8]. В свою чергу, В. Різник наголошує на тлумаченні поняття «методичне забезпечення» у світлі наукового відтінку – як методична наука, та у світлі практичного відтінку – як конкретні розробки, рекомендації, матеріали, засоби забезпечення [9, с. 194].

Отже, узагальнюючи наукові позиції вітчизняних вчених, можна розглядати методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства як цілісну раціональну систему комплексних блоків та упорядкованих етапів, які реалізуються на основі взаємозв'язку теоретичних, організаційних, методичних, аналітичних і технічних методів і прийомів (рис. 2).

Экономика и управление № 5 - 2012г.

вірки результату на підтвердження гіпотези та відповідності його встановленим цілям, та етап прийняття управлінських рішень. Теоретичний блок поєднує в собі етап формалізації стратегічних цілей та тактичних завдань підприємств залізничного транспорту; визначення функціональних складових організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки у розрізі фінансової безпеки підприємства та відносно потенціалу підприємств залізничного транспорту окремо; теоретичне обґрунтування системи показників оцінки рівня потенціалу підприємств залізничного транспорту та фінансової безпеки підприємств окремо. Доречно наголосити, що цілі повинні бути конкретними, організаційно структурованими і мати кількісне або якісне вираження.

Методичний блок включає розробку теоретико-методичного інструментарію формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства, що ґрунтується на формуванні мети, функцій і принципів формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки. Наступним етапом формування організаційно-управлінського потенціалу методичного блоку є формування механізму аналізованого процесу, що ґрунтується на взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів, а також принципів, методів, інструментів і функцій. Третій етап – обґрунтування методів та моделей обробки вхідної та вихідної інформації формування організаційно-управлінського потенціалу та фінансової безпеки підприємства окремо, та в комплексі.

Найбільш складним є структура аналітичного блоку, який ґрунтується на послідовному виконанні розрахункової та аналітичної роботи, необхідної для формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту:

- 1 етап – вибір підприємств для аналізу;
- 2 етап – обробка даних фінансової звітності створеної вибірки підприємств;
- 3 етап – аналітична обробка показників;
- 4 етап – вибір оптимальної структури динамічного ряду показників;
- 5 етап – оцінка рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств;
- 6 етап – визначення резервів формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств, які відображають особливості та закономірності складових організаційно-управлінського потенціалу та фінансової безпеки підприємства зокрема, а також визначають ступінь інтенсивності змін у процесі реалізації. Розглянутий блок відповідає безпосередньо за аналіз наявного та перспективного рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства, а також за можливість досягнення поставлених цілей підприємствами залізничного транспорту в теоретичному блоці. Під час здійснення аналітичної обробки інформації проводиться порівняння фактичних значень факторів, що впливають на фінансову безпеку та рівень її організаційно-управлінського потенціалу, з запланованими.

Концептуальний блок розкриває можливості прогнозування, моделювання обґрунтування стратегії та концепції формування та оптимізації організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства.

Для спрощення процесу сприйняття вихідної інформації аналітиками чи особами, відповідальними за прийняття управлінських рішень, результат кожного етапу будь-якого із запропонованих блоків потребує графічного зображення отриманих результатів і у вигляді графіків та діаграм. Окрім реалізації етапів запропонованих блоків формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства, необхідним є здійснення перевірки отриманих кінцевих результатів та визначення їх відповідності початковим цілям, тобто здійснюється перевірка відповідності розвитку ситуації бажаному напрямку. Якщо він іде в іншому напрямку, то необхідно управління ситуацією. У разі не підтвердження гіпотези, кожен з блоків потребує повторного перегляду. При підтвердженні гіпотези можливим стає прийняття ефективного управлінського рішення. Останній із запропонованих етапів – прийняття управлінського рішення щодо формування чи оптимізації організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства.

Отже, методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства передбачає виявлення не тільки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання, а й рівень наявних та перспективних управлінських ресурсів та можливостей організаційної структури підприємства (знань, вмінь і навичок учасників процесу управління, які склада-

ють основу їх професійної компетентності, а також здатності до креативного мислення, прийняття ефективних рішень у нестандартних ситуаціях, застосування інноваційних підходів у роботі, комунікаційних здібностей та психологічних поведінкових якостей), шляхом оцінки організаційно-управлінського потенціалу підприємства.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у результаті дослідження розроблено та науково обґрунтовано методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства, як цілісну раціональну систему скоординованих упорядкованих дій, які реалізуються на основі взаємозв'язку теоретичних, організаційних, методичних, аналітичних і технічних методів і прийомів

Запропоноване методичне забезпечення формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства дає змогу досліджувати різні стадії формування кризи фінансових ресурсів і розробляти управлінські дії, спрямовані на запобігання збитків і втрат, пов'язаних з негативними впливами мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища, та з впливом наявних та перспективних управлінських та організаційних можливостей підприємства.

Автором розроблене, на базі синтезу окремих модулів і блоків, концептуальна схематична модель методичного забезпечення організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємства (рис.2), яка дозволяє оцінити вплив організаційно-управлінських ресурсів та можливостей на формування фінансової ситуації, а також розробити комплекс управлінських дій, спрямованих на локалізацію або попередження втрат, пов'язаних з мінливістю зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Запропоноване методичне забезпечення може бути використаним як внутрішніми органами управління підприємством, так і зовнішніми службами, оскільки є універсальною для будь-якого з підприємств залізничного транспорту завдяки введенню в аналіз оптимальної структури динамічного ряду показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горячова К.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства. / К. С. Горячова // Актуальні проблеми економіки. — 2003. - № 9(27). — С. 43 — 49.
2. Мойсеєнко І. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання / І. П. Мойсеєнко, М. Я. Демчишин // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 10 (100). — С. 239 — 244.
3. Єрмошенко А. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки страхових організацій / А. М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 9 (39). — С. 56 — 61.
4. Чистоклетов Л. Г. Інформація як визначальний чинник адміністративно-правового забезпечення фінансово-економічної та інформаційної безпеки суб'єктів господарювання / Л. Г. Чистоклетов // Митна справа. — 2011. — № 5 (77). — С. 441 — 448.
5. Михайленко В.М. Формування організаційного потенціалу розвитку економічної безпеки підприємств: моногр. / В. М. Михайленко, С. О. Ареф'єв. — Львів : Укр. акад. друкарства, 2010. — 224 с.
6. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: моногр. / Е. В. Лапин — Сумы.: Изд «Университетская книга», 2002. — 310 с.
7. Тимошенко О.О. Оцінка і формування потенціалу фінансової безпеки агроформувань: автореф. дис. на здобуття наукового ст. к е н за спеціальністю 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит. / О. О. Тимошенко. — К., 2010 — 208 с.
8. Економічна енциклопедія: У трьох томах Т.2 / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр «Академія», 2001. — 848 с.
9. Різник В. Теоретичні основи науково-методичного забезпечення професійної підготовки студентів економічних спеціальностей в умовах входження України у світовий освітній простір / В. Різник // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди». — П-Х. — 2008 — № 16 — С. 193—195.